

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВІННИЦЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТИТУТ**

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ

Сертифікована на відповідність ДСТУ ISO 9001:2015 (ISO 9001:2015, IDT)

Кафедра психології

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішення вченої ради
10.11.2025
протокол № 14, п. 8

ВВЕДЕНО В ДІЮ
Наказ від 10.11.2025 № 205

ЕТНОКУЛЬТУРНА ПСИХОЛОГІЯ/

ETHNOCULTURAL PSYCHOLOGY

РОБОЧА ПРОГРАМА

Ступінь вищої освіти	<u>«магістр» /</u>	<u>«master»</u>
Галузь знань	<u>С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини /</u>	<u>Social sciences, Journalism, Information and International Relations</u>
Спеціальність	<u>С4 Психологія /</u>	<u>Psychology</u>
Освітня програма	<u>Психологія /</u>	<u>Psychology</u>

Розробники: Шостак Уляна, кандидат психологічних наук
Шуй Наталя, старший викладач

Гарант освітньо-професійної програми «Психологія» - Чайка Ірина
Вікторівна доктор філософії (PhD) з психології, доцент

Обговорено та схвалено:
на засіданні кафедри психології від 06.10.2025 протокол №03;
на засіданні вченої ради факультету економіки, менеджменту та права від
16.10.2025 протокол №09.

Рецензенти:
Штифурак Віра, доктор педагогічних наук, професор

Шпортун Оксана, доктор психологічних наук, професор, завідувач
кафедри психології КЗВО «Вінницька академія безперервної освіти», директор
ПЦ "FIDES"

Редактор: Фатєєва Т.
Комп'ютерна верстка: Шуляк Н.

Підп. до друку 19.11.2025 р. Формат 60x84/16. Папір офсетний
Друк ксероксний. Ум. друк. арк. 1,39.
Обл.-вид. арк. 0,89. Тираж 2. Зам. № 570.

Редакційно-видавничий відділ ВТЕІ ДТЕУ
21000, м. Вінниця, вул. Хмельницьке шосе, 25

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Мета вивчення освітнього компонента.

Сформувати у здобувачів вищої освіти, майбутніх фахівців клінічного явлення про психіку людини в контексті її етнічної належності; розуміння взаємозв'язку культури, традицій, мови та психологічних особливостей особистості й групи; усвідомлення ролі етнічної ідентичності у становленні сучасної людини, в процесі міжетнічної комунікації та у розвитку багатокультурного суспільства.

Результати вивчення освітнього компонента, його місце в освітньому процесі. Результатом вивчення освітнього компонента «Етнокультурна психологія» для освітньої програми «Психологія» є формування комплексу компетентностей:

- інтегральна компетентність:

Здатність вирішувати складні завдання і проблеми в процесі навчання та професійної діяльності у галузі психології, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій і характеризується комплексністю та невизначеністю умов і вимог.

- загальні компетентності:

ЗК3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК5. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

ЗК6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

- фахові (спеціальні) компетентності:

СК5. Здатність організовувати та реалізовувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології.

СК6. Здатність ефективно взаємодіяти з колегами в моно- та мультидисциплінарних командах.

СК7. Здатність приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.

СК9. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.

Програмні результати навчання здобувачів з освітнього компонента «Етнокультурна психологія» полягають:

ПР1. Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій,

ПР6. Розробляти просвітницькі матеріали та освітні програми, впроваджувати їх, отримувати зворотній зв'язок, оцінювати якість.

ПР7. Доступно і аргументовано представляти результати досліджень у писемній та усній формах, брати участь у фахових дискусіях,

ПР9. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.

ПР10. Здійснювати аналітичний пошук відповідної до сформульованої проблеми наукової інформації та оцінювати її за критеріями адекватності.

Міждисциплінарні зв'язки: робоча програма упорядкована відповідно до анотації освітньо-професійної програми підготовки магістрів, базується на вивченні таких обов'язкових освітніх компонентів, як з «Гендерна психологія», «Психологією іміджу», «Соціально-політичними конфліктами і медіацією», оскільки етнокультурні чинники впливають на міжособистісні відносини, комунікацію та конфліктологію. Таким чином, «Етнокультурна психологія» формує базу для глибшого засвоєння знань із суміжних дисциплін, сприяє розвитку міжкультурної компетентності, навичок толерантного спілкування та ефективної професійної взаємодії в умовах культурного різноманіття.

Критерії оцінювання результатів навчання

Критерієм успішного проходження здобувачем вищої освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання освітнього компоненту. Мінімальний пороговий рівень оцінки варто визначати за допомогою якісних критеріїв і трансформувати його в мінімальну позитивну оцінку використовуваної числової (рейтингової) шкали (табл. 1.1).

Таблиця 1.1 – Критерії оцінювання результатів навчання

Рівні компетентності	За шкалою ДТЕУ	Критерії оцінювання
1	2	3
Високий (дослідницький)	90-100	Має обґрунтовані та всебічні знання з освітнього компонента, вміє узагальнювати та систематизувати набуті знання; самостійно знаходить джерела інформації та працює з ними; проводить власні дослідження, може використовувати набуті знання та вміння при розв'язанні задач.
Достатній (частково-пошуковий)	82-89	Володіє навчальним матеріалом, вміє зіставляти та узагальнювати, виявляє творчий інтерес до предмету, виконує завдання з повним поясненням та обґрунтуванням, але допускає незначні помилки; може усвідомити нові для нього факти, ідеї.
	75-81	Володіє визначеним програмою навчальним матеріалом; розв'язує завдання, передбачені програмою, з частковим поясненням.
Елементарний (репродуктивний)	69-74	Володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні; може самостійно розв'язати та пояснити розв'язання завдання.
	60-68	Ознайомлений з навчальним матеріалом, відтворює його на репродуктивному рівні; виконує елементарні завдання за зразком або відомим алгоритмом.

Низький (фрагментарний)	35-59	Ознайомлений та відтворює навчальний матеріал на рівні окремих фактів та фрагментів матеріалу; під керівництвом НПП виконує елементарні завдання.
	1-34	Ознайомлений з навчальним матеріалом на рівні розпізнавання та відтворення окремих фактів.

Для очної (денна, вечірня) форми навчання поточна робота оцінюється в 100 балів, підсумковий контроль (екзамен) оцінюється в 100 балів.

До екзамену допускаються всі здобувачі вищої освіти, які набрали за результатами поточної роботи протягом семестру 60 балів.

Результат підсумкового контролю (екзамен) з освітнього компоненту для здобувачів очної форми навчання визначається як середньоарифметична сума балів поточної роботи та екзамену.

Кращим здобувачам, які повністю виконали програму з освітнього компоненту, виявили активність в науково-дослідній роботі за відповідною тематикою, стали призерами студентських олімпіад, виступали на конференціях та за результатами поточної роботи набрали 90 і більше балів, науково-педагогічний працівник має право виставити результат екзамену без опитування (при усному екзамені) чи виконання екзаменаційного завдання (при письмовому екзамені).

Результат підсумкового контролю (екзамен) з освітнього компоненту для здобувачів заочної форми навчання оцінюється в 100 балів, відповідно до Положення про організацію освітнього процесу від 17.06.2024 № 08 (зі змінами від 25.11.2024, протокол №12).

Згідно з цим же Положенням здобувач вищої освіти, який не погоджується з оцінкою, отриманою під час підсумкового контролю, має право в день оголошення результатів звернутися із заявою на ім'я директора з проханням апеляційного перегляду оцінки.

**Обсяг освітнього компонента в кредитах та його розподіл
(тематичний план)**

Назва теми	Кількість годин			Форми контролю	Бальна оцінка	
	Усього годин / кредитів	з них				
		лекції	практичні заняття			самостійна робота студентів
Тема 1. Вступ до етнокультурної психології	19	2	4	13	10	
Тема 1.1 Предмет і завдання етнокультурної психології.	2	2				
Тема 1.2. Понятійно-категоріальний апарат етнокультурної психології	9		2	7	В, РПЗ, УД	5
Тема 1.3. Етнокультурна психологія в системі сучасних психологічних дисциплін	8		2	6	УД, СХ, В	5
Тема 2. Культура як психологічний феномен	19	2	4	13		10
Тема 2.1. Культурні універсалії та культурний релятивізм	2	2				
Тема 2.2. Механізми засвоєння культури	9		2	7	В, П, РПЗ	5
Тема 2.3. Культурні універсалії та культурна специфіка	8		2	6	РМГ, В, УД	5
Тема 3. Етнічна ідентичність та самосвідомість	19	2	4	13		10
Тема 3.1. Формування етнічної ідентичності	2	2				
Тема 3.2. Криза етнічної ідентичності та мультикультуралізм.	9		2	7	В, П, РМГ	5
Тема 3.3. Позитивна й негативна етнічна ідентичність	8		2	6	В, РМГ, ТЕ	5

Тема 4. Етнічні стереотипи, упередження та конфлікти	19	2	4	13		10
Тема 4.1. Природа етнічних стереотипів	2	2				
Тема 4.2. Шляхи подолання упереджень та етнічних конфліктів	9		2	7	В, П, РПЗ	5
Тема 4.3. Толерантність як стратегія міжетнічної взаємодії	8		2	6	РМГ, В, ТЕ	5
Тема 5. Культурні моделі особистості та гендерні ролі	19	2	4	13		10
Тема 5.1. Колективізм та індивідуалізм у різних культурах	2	2				
Тема 5.2. Гендерні ролі та їх культурна обумовленість	9		2	7	В, РПЗ, УД	5
Тема 5.3. Перехідні моделі: гібридна особистість у глобалізованому світі	8		2	6	УД, ТЗ, В	5
Тема 6. Психологія етнічних меншин і міграції	19	2	4	13		10
Тема 6.1. Психологічні аспекти адаптації мігрантів	2	2				
Тема 6.2. Психологічні проблеми етнічних меншин	9		2	7	В, РПЗ, УД	5
Тема 6.3. Психологічна допомога та підтримка мігрантів і біженців	8		2	6	УД, ТЗ, В	5
Тема 7. Українська етнокультурна ідентичність	19	2	4	13		10
Тема 7.1. Історичний та психологічний аспекти української ідентичності	2	2				
Тема 7.2. Трансформація української ідентичності в часи війни	9		2	7	В, РПЗ, УД	5

Тема 7.3. Символи та культурні маркери української ідентичності	8		2	6	УД, МК, В	5
Тема 8. Практичне значення етнокультурної психології в сучасному світі	19	2	4	13		10
Тема 8.1. Застосування етнокультурної психології в бізнесі	2	2				
Тема 8.2. Роль етнокультурної психології у вирішенні соціальних проблем	9		2	7	В, РПЗ, УД	5
Тема 8.3. Етнопсихологічні знання в професійній діяльності психолога, педагога, менеджера	8		2	6	УД, ТЕ, В	5
Індивідуальне завдання	28			28	ІЗ	20
Разом	180/6	16	32	132		100
Підсумковий контроль-екзамен						

Перелік умовних позначень форм контролю та оцінка їх у балах:

В – відповідь на практичних заняттях – 1 бал.

РПЗ – розв’язання практичних завдань – 2 бали.

УД – участь у дискусії – 2 бали.

ТЕ – твори-есе – 2 бали.

ТЗ – творче завдання – 2 бали

СХ – намалювати схему – 2 бали

МК – ментальна карта – 2 бали

РМГ – робота в малих групах – 2 бали.

П – презентація – 2 бали.

ІЗ – індивідуальні завдання – 20 балів (творчий проект – 8 балів; участь у наукових заходах – 12 балів).

Загальна сума за поточну навчальну роботу (аудиторну та самостійну) за семестр – 100 балів.

II. ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Зміст освітнього компонента.

Тема 1. Вступ до етнокультурної психології

Предмет і завдання етнокультурної психології. Понятійно-категоріальний апарат етнокультурної психології. Етнокультурна психологія в системі сучасних психологічних дисциплін.

Тема 2. Культура як психологічний феномен

Культурні універсалиї та культурний релятивізм. Механізми засвоєння культури. Культурні універсалиї та культурна специфіка.

Тема 3. Етнічна ідентичність та самосвідомість

Формування етнічної ідентичності. Криза етнічної ідентичності та мультикультуралізм. Позитивна й негативна етнічна ідентичність.

Тема 4. Етнічні стереотипи, упередження та конфлікти

Природа етнічних стереотипів. Шляхи подолання упереджень та етнічних конфліктів. Толерантність як стратегія міжетнічної взаємодії.

Тема 5. Культурні моделі особистості та гендерні ролі

Колективізм та індивідуалізм у різних культурах. Гендерні ролі та їх культурна обумовленість. Перехідні моделі: гібридна особистість у глобалізованому світі.

Тема 6. Психологія етнічних меншин і міграції

Психологічні аспекти адаптації мігрантів. Психологічні проблеми етнічних меншин. Психологічна допомога та підтримка мігрантів і біженців.

Тема 7. Українська етнокультурна ідентичність

Історичний та психологічний аспекти української ідентичності. Трансформація української ідентичності в часи війни. Символи та культурні маркери української ідентичності.

Тема 8. Практичне значення етнокультурної психології в сучасному світі

Застосування етнокультурної психології в бізнесі. Роль етнокультурної психології у вирішенні соціальних проблем. Етнопсихологічні знання в професійній діяльності психолога, педагога, менеджера.

Зміст освітнього компонента (теми програми).

Структура освітнього компонента

Результати навчання	Навчальна діяльність	Робочий час здобувача, год
1	2	3
<p>Знати предмет, об'єкт і завдання етнокультурної психології, основні поняття та етапи її становлення.</p> <p>Розуміти взаємозв'язок культури та психіки, роль етнокультурних чинників у розвитку особистості й суспільства.</p> <p>Застосовувати понятійно-категоріальний апарат для аналізу етнокультурних явищ і міжкультурної взаємодії.</p> <p>Аналізувати місце етнокультурної психології в системі сучасних психологічних дисциплін.</p> <p>Оцінювати значення етнопсихологічних знань для формування національної свідомості та толерантності.</p>	<p>Тема 1. Вступ до етнокультурної психології</p> <p>Тема 1.1. Предмет і завдання етнокультурної психології.</p> <p>Лекція № 1.</p> <p>План лекції.</p> <p>1.Предмет і об'єкт етнокультурної психології.</p> <p>2.Історія становлення дисципліни.</p> <p>3.Зв'язок з соціальною, культурною та міжкультурною психологією.</p> <p>4.Роль етнопсихологічних знань у розбудові національної держави.</p> <p>Рекомендовані джерела: Основні: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8. Додаткові: 9-22. Інтернет-ресурси: 23-28.</p>	2
	<p>Тема 1.2. Понятійно-категоріальний апарат етнокультурної психології.</p> <p>Практичне заняття № 1</p> <p>1. Основні поняття етнокультурної психології: «етнос», «культура», «етнічна свідомість», «ментальність».</p> <p>2. Співвідношення понять «етнічна культура» та «національна культура».</p> <p>3. Категорії аналізу етнокультурних явищ: традиції, звичаї, символи, цінності.</p> <p>4. Практичне завдання: аналіз прикладів культурних відмінностей у поведінці (власний досвід, відеофрагменти або тексти).</p>	2
	<p>Тема 1.3. Етнокультурна психологія в системі сучасних психологічних дисциплін.</p> <p>Практичне заняття № 2</p> <p>1. Місце етнокультурної психології серед інших галузей психології.</p>	2

	<p>2. Методи дослідження в етнокультурній психології.</p> <p>3. Застосування етнокультурного підходу в сучасних соціальних і освітніх практиках.</p> <p>4. Практичне завдання: складання схеми зв'язків етнокультурної психології з іншими дисциплінами або міні-дослідження «Етнокультурні чинники поведінки у моєму середовищі».</p>	
	<p>Самостійна робота здобувачів:</p> <p>1. Опрацювати літературу з питань становлення етнокультурної психології (підручники, наукові статті).</p> <p>2. Скласти короткий конспект.</p> <p>3. Підготувати порівняльну таблицю: «Етнокультурна, соціальна, культурна та міжкультурна психологія: спільне й відмінне».</p> <p>4. Виконати міні-дослідження (на вибір): описати прояви етнокультурних особливостей у власному середовищі (мова, традиції, цінності, моделі поведінки); проаналізувати приклад міжкультурної взаємодії (з медіа, кіно, особистого досвіду).</p> <p>5. Підготувати есе «Роль етнокультурних знань у формуванні національної самосвідомості сучасної молоді».</p>	13
<p>Знати поняття культури у психології, основні механізми її засвоєння. Розуміти суть культурних універсалій, культурного релятивізму та специфіки. Застосовувати знання для аналізу впливу культури на мислення, цінності та поведінку. Аналізувати прояви</p>	<p>Тема 2. Культура як психологічний феномен</p> <p>Тема 2.1. Культурні універсалії та культурний релятивізм.</p> <p>Лекція № 2.</p> <p>План лекції.</p> <p>1. Поняття культури у психології.</p> <p>2. Культурні універсалії vs культурна специфіка.</p> <p>3. Вплив культури на пізнавальні процеси й цінності.</p> <p>4. Культурні сценарії поведінки.</p> <p>Рекомендовані джерела: Основні: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8. Додаткові: 9-22. Інтернет-ресурси: 23, 24, 26, 28.</p>	2

<p>культурних відмінностей і механізми їх формування. Оцінювати значення культури у розвитку особистості та міжкультурній взаємодії</p>	<p>Тема 2.2. Механізми засвоєння культури. Практичне заняття № 3 1. Соціалізація та інкультурація як основні механізми засвоєння культури. 2. Роль сім'ї, освіти, засобів масової інформації у формуванні культурних норм і цінностей. 3. Психологічні механізми інтеріоризації культурних зразків (наслідування, ідентифікація, навіювання).</p>	<p>2</p>
	<p>Тема 2.3. Культурні універсалії та культурна специфіка. Практичне заняття № 4 1. Поняття культурних універсалій: приклади спільних для людства норм і цінностей. 2. Культурна специфіка: особливості поведінки, мови, спілкування, емоцій у різних культурах. 3. Культурний релятивізм: принципи, значення для міжкультурної толерантності.</p>	<p>2</p>
	<p>Самостійна робота здобувачів: 1. Підготувати mind map: «Психологічні механізми засвоєння культури». 2. Виконати аналітичне завдання: порівняйте прояви однієї культурної універсалії (наприклад, родина, виховання дітей, спілкування, емоційне вираження) у двох різних культурах; вкажіть, що є спільним (універсальним), а що — культурно специфічним. 3. Написати коротке есе на вибір: «Культурний релятивізм як шлях до толерантності», «Що формує мою культурну ідентичність?», «Як культура впливає на моє сприйняття світу».</p>	<p>13</p>
<p>Знати основні поняття етнічної ідентичності, її структуру та рівні (індивідуальний, груповий, національний).</p>	<p>Тема 3. Етнічна ідентичність та самосвідомість Тема 3.1. Формування етнічної ідентичності. Лекція № 3. План лекції. 1. Поняття і структура етнічної ідентичності.</p>	<p>2</p>

<p>Розуміти вплив культури та національної самосвідомості на поведінку особистості, а також причини кризи етнічної ідентичності.</p>	<p>2.Рівні ідентифікації (індивідуальний, груповий, національний). 3.Позитивна/негативна ідентичність. 4.Ідентичність у контексті глобалізації.</p> <p>Рекомендовані джерела: Основні: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8. Додаткові: 9-22. Інтернет-ресурси: 23-28.</p>	
<p>Застосовувати знання для аналізу проявів позитивної та негативної етнічної ідентичності у конкретних ситуаціях. Аналізувати фактори, що формують етнічну ідентичність та її кризові прояви, у контексті мультикультуралізму.</p>	<p>Тема 3.2. Криза етнічної ідентичності та мультикультуралізм. Практичне заняття № 5 1. Поняття кризи етнічної ідентичності та її прояви у сучасному суспільстві. 2. Фактори, що призводять до кризи етнічної ідентичності (соціальні, політичні, культурні). 3. Мультикультуралізм і його роль у збереженні етнічної ідентичності та міжкультурній взаємодії.</p>	2
<p>Оцінювати роль етнічної ідентичності у розвитку особистості, міжкультурній взаємодії та психологічному консультуванні.</p>	<p>Тема 3.3. Позитивна й негативна етнічна ідентичність. Практичне заняття № 6 1. Визначення та характеристики позитивної етнічної ідентичності. 2. Визначення та прояви негативної етнічної ідентичності. 3. Роль етнічної ідентичності у психологічному консультуванні та соціальних дослідженнях.</p>	2
	<p>Самостійна робота здобувачів. 1. Скласти mind map з типами ідентичності за працею З.Баумана «Від паломника до туриста: шлях ідентичності». 2. Тезовий конспект як соціальні медіа та цифрові платформи (TikTok, YouTube, спеціалізовані онлайн-спільноти) впливають на формування, збереження та трансформацію етнічної ідентичності в умовах глобалізації, особливо серед молоді та мігрантів. 3. Проведення міні-опитування (10-15 респондентів-студентів) із застосуванням існуючих методик вимірювання етнічної</p>	13

	ідентичності (наприклад, шкала Phinney, або шкала соціальної дистанції). Проаналізувати отримані дані щодо співвідношення індивідуального, групового та національного рівнів ідентифікації серед опитаних.	
Знати природу етнічних стереотипів, види національних стереотипів і механізми міжгрупових упереджень. Розуміти соціальні причини етнічних конфліктів та роль емпатії у формуванні толерантності. Застосовувати знання для аналізу конкретних міжетнічних ситуацій і вироблення стратегій подолання упереджень. Аналізувати прояви стереотипів та упереджень у поведінці людей і соціальних груп. Оцінювати ефективність толерантних стратегій у міжетнічній взаємодії та запобіганні конфліктів.	<p>Тема 4. Етнічні стереотипи, упередження та конфлікти Тема 4.1. Природа етнічних стереотипів. Лекція № 4. План лекції. 1. Психологічна природа стереотипів. Різновиди національних стереотипів. 2. Міжгрупові упередження. 3. Соціальні конфлікти на етнічному ґрунті. 4. Толерантність як цінність.</p> <p>Основні: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8. Додаткові: 9-22. Інтернет-ресурси: 23-28.</p>	2
	<p>Тема 4.2. Шляхи подолання упереджень та етнічних конфліктів. Практичне заняття № 7 1. Визначення стратегій подолання міжгрупових упереджень (інформаційні, емоційні, поведінкові). 2. Методи запобігання етнічним конфліктам у різних соціальних контекстах. 3. Роль освіти, діалогу та співпраці у формуванні толерантності. 4. Практична вправа: аналіз конкретних прикладів конфліктів та розробка рекомендацій щодо їх врегулювання.</p>	2
	<p>Тема 4.3. Толерантність як стратегія міжетнічної взаємодії Практичне заняття № 8 1. Поняття толерантності та її психологічні основи (емпатія, прийняття різноманіття). 2. Механізми формування толерантної поведінки в міжетнічних взаємодіях. 3. Роль толерантності у профілактиці соціальних конфліктів.</p>	2

	<p>4. Практична вправа: моделювання ситуацій міжетнічної взаємодії та вироблення толерантних стратегій поведінки.</p>	
	<p>Самостійна робота здобувачів.</p> <p>1. Розробити концепцію соціальної або PR-кампанії, спрямованої на формування толерантності та позитивної міжетнічної взаємодії серед конкретної цільової групи (наприклад, підприємці, студенти, держслужбовці). Представити результати у вигляді відеоролика, інфографіки, інтерактивного тесту, які використовують емпатію та прийняття різноманіття як психологічні основи.</p> <p>2. Проаналізувати психологічні чинники раптових, високоемоційних соціальних конфліктів на етнічному ґрунті (наприклад, інцидент, спричинений невеликою суперечкою, що швидко переросла у масові заворушення, або конфлікт у прифронтових зонах).</p> <p>2. Порівняльна характеристика «тригерів» та емоційних механізмів (гнів, страх, відчуття несправедливості), які перетворюють міжіндивідуальну суперечку на соціальний конфлікт.</p> <p>3. Дослідити, як алгоритми соціальних медіа (Facebook, TikTok, Telegram) сприяють формуванню та закріпленню етнічних стереотипів та міжгрупових упереджень.</p>	13
<p>Знати культурні моделі особистості, поняття гендеру та основні гендерні ролі в різних культурах. Розуміти вплив культурних та гендерних стереотипів на розвиток особистості і соціальні взаємодії. Застосовувати знання для аналізу</p>	<p>Тема 5. Культурні моделі особистості та гендерні ролі</p> <p>Тема 5.1. Колективізм та індивідуалізм у різних культурах.</p> <p>Лекція № 5.</p> <p>План лекції.</p> <p>1. Культурні моделі особистості.</p> <p>2. Гендер як соціально-культурний конструкт.</p> <p>3. Гендерні ролі в різних культурах.</p> <p>4. Психологічні наслідки гендерних стереотипів.</p>	2

<p>конкретних прикладів гендерних ролей і культурних моделей поведінки. Аналізувати поєднання колективістських та індивідуалістських цінностей у формуванні особистості в глобальному світі. Оцінювати психологічні наслідки гендерних стереотипів та переваги перехідних культурних моделей для адаптації у мультикультурному середовищі.</p>	<p>Основні: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8. Додаткові: 9-22. Інтернет-ресурси: 23-28.</p>	
	<p>Тема 5.2. Гендерні ролі та їх культурна обумовленість. Практичне заняття № 9 1. Поняття гендерних ролей та їх соціально-культурне формування. 2. Порівняння традиційних та сучасних моделей гендерної поведінки у різних культурах. 3. Вплив гендерних стереотипів на розвиток особистості та соціальну взаємодію. 4. Практична вправа: аналіз прикладів гендерних ролей у медіа, освіті або сім'ї; обговорення наслідків для особистості.</p>	2
	<p>Тема 5.3. Перехідні моделі: гібридна особистість у глобалізованому світі Практичне заняття № 10 1. Поняття гібридної особистості та її характеристика у глобальному культурному контексті. 2. Взаємодія колективістських та індивідуалістських цінностей у сучасній особистості. 3. Психологічні виклики та переваги перехідних культурних моделей особистості. 4. Практична вправа: розбір кейсів або ситуацій, що демонструють формування гібридної особистості, та вироблення рекомендацій для адаптації у мультикультурному середовищі.</p>	2
	<p>Самостійна робота здобувачів. 1. Онлайн-кейс або ситуаційна гра: Обрати реальний приклад із медіа або повсякденного життя, де проявляються колективістські та індивідуалістські цінності. За допомогою онлайн-сервісу (наприклад, Miro, Padlet або Jamboard) створити карту взаємодії цінностей та поведінки учасників. 2. Міні-дискусія у групах (в Zoom/Teams</p>	13

	<p>або на форумі): обговорити приклади гендерних стереотипів у культурі (сім'я, школа, робота, медіа); скласти спільну таблицю «Гендерні ролі: стереотип vs сучасна практика».</p> <p>3. Зробити міні-дослідження двох країн (наприклад, Україна та Японія / США / Польща) через аналіз реклами, освітніх програм чи медіа.</p> <p>Провести контент-аналіз, звертаючи увагу на такі критерії:</p> <p>Як зображена особистість: як частина спільноти чи незалежний індивід?</p> <p>Які цінності підкреслюються: взаємодопомога, гармонія, традиції чи самореалізація, успіх, особистий вибір?</p> <p>Який образ «ідеальної людини» подається: колективний чи індивідуальний герой?</p> <p>Які емоції, мова, кольори, символи підсилюють цю модель?.</p>	
<p>Знати основні психологічні проблеми мігрантів і етнічних меншин, механізми адаптації та акультурації. Розуміти вплив стресу, дискримінації та подвійної ідентичності на психологічне благополуччя мігрантів. Застосовувати знання для аналізу ситуацій адаптації та інтеграції мігрантів у нове культурне середовище. Аналізувати фактори, що сприяють або перешкоджають психологічній</p>	<p>Тема 6. Психологія етнічних меншин і міграції</p> <p>Тема 6.1. Психологічні аспекти адаптації мігрантів.</p> <p>Лекція № 6.</p> <p>План лекції.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Адаптація, акультурація. 2. Проблеми мігрантів (стрес, дискримінація, подвійна ідентичність). 3. Психологія діаспори. 4. Психологічна підтримка інтеграції. <p>Основні: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8. Додаткові: 9-22. Інтернет-ресурси: 23-28.</p>	2
	<p>Тема 6.2. Психологічні проблеми етнічних меншин.</p> <p>Практичне заняття № 11</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні психологічні проблеми етнічних меншин: стрес, дискримінація, подвійна ідентичність. 2. Вплив соціального середовища на психологічне благополуччя представників меншин. 	2

<p>адаптації етнічних меншин. Оцінювати ефективність психологічної підтримки та консультування для інтеграції мігрантів і біженців.</p>	<p>3. Психологія діаспори: збереження етнічної ідентичності та міжпоколіннєві особливості. 4. Практична вправа: аналіз кейсів етнічних меншин, визначення факторів ризику та шляхів підтримки.</p>	
	<p>Тема 6.3. Психологічна допомога та підтримка мігрантів і біженців. Практичне заняття № 12 1. Методи психологічної підтримки інтеграції мігрантів і біженців. 2. Психологічне консультування у кризових ситуаціях та при культурній адаптації. 3. Роль соціальних служб, освіти та громадських організацій у підтримці мігрантів. 4. Практична вправа: розробка рекомендацій для адаптації мігрантів у новому культурному середовищі, моделювання консультаційних сценаріїв.</p>	2
	<p>Самостійна робота здобувачів. 1. Аналітичне есе: «Життя між двома культурами». Обрати автобіографію, блог або інтерв'ю мігранта (можна українця за кордоном). Проаналізувати, як він/вона описує процес адаптації: які труднощі, ресурси, внутрішні конфлікти проявляються? Визначити тип акультураційної стратегії (за Дж. Беррі): асиміляція, інтеграція, маргіналізація, сепарація. Форма подання: есе (2–3 сторінки) або відеорефлексія (до 5 хв). 2. Міні-дискусія у групах: обговоріть методи психологічної підтримки та інтеграції мігрантів; створіть спільний постер: «Проблема – Можлива підтримка – Ресурси». 3. Розробити сценарій короткої психологічної консультації для біженця або мігранта (5–7 хвилин розмови). Врахувати: етап адаптації, емоційний стан, культурні відмінності, травматичний досвід.</p>	13

	Продумати техніки підтримки (активне слухання, нормалізація, ресурсна бесіда). Форма: діалог у письмовій або відео-формі.	
Знати історичні, культурні та психологічні чинники формування української етнокультурної ідентичності. Розуміти вплив національних символів, традицій та забобонів на психологію та поведінку українців. Застосовувати знання для аналізу трансформацій української ідентичності в умовах війни та глобалізації. Аналізувати роль сучасних культурних маркерів у формуванні національної свідомості. Оцінювати значення української етнокультурної ідентичності для розвитку особистості та суспільства.	<p>Тема 7. Українська етнокультурна ідентичність</p> <p>Тема 7.1. Історичний та психологічний аспекти української ідентичності.</p> <p>Лекція № 7.</p> <p>План лекції.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Історичні та культурні чинники. 2. Символи, традиції та звички. 3. Регіональні особливості. 4. Сучасні виклики (війна, глобалізація, євроінтеграція). <p>Рекомендовані джерела: Основні: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8. Додаткові: 9-22. Інтернет-ресурси: 23-28.</p>	2
	<p>Тема 7.2. Трансформація української ідентичності в часи війни.</p> <p>Практичне заняття № 13</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Вплив війни та кризових подій на національну самосвідомість та психологію українців. 2. Соціальні та культурні трансформації української ідентичності під час війни. 3. Роль медіа, освіти та громадських ініціатив у формуванні сучасної національної свідомості. 4. Практична вправа: аналіз конкретних прикладів трансформації ідентичності (нові символи, меми, культурні ініціативи) та їх вплив на психологію людей. 	2
	<p>Тема 7.3. Символи та культурні маркери української ідентичності.</p> <p>Практичне заняття № 14</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття символів та культурних маркерів у формуванні національної ідентичності. 2. Основні національні символи України та їх психологічне значення. 3. Традиції, звичаї та ритуали як маркери етнокультурної ідентичності. 	2

	<p>4. Практична вправа: створення міні-проєкту або постеру, який відображає українські символи та їх психологічний вплив на особистість.</p>	
	<p>Самостійна робота здобувачів:</p> <p>1. Створити подкаст (до 7 хвилин) на тему «Українська ідентичність: між традицією та глобалізацією». Обрати 2 історичних або культурних періоди (наприклад: Київська Русь, Козацька доба, Незалежність після 1991 року, сучасна війна). Проаналізувати, як змінювались цінності, символи, поведінкові моделі українців. Висвітлити, що збереглося як ядро ідентичності попри зовнішні впливи.</p> <p>2. Ментальна карта «Як формувалась моя етнокультурна ідентичність»: визначте ключові постаті в вашій родині, які впливали на формування вашої ідентичності; опишіть які традиції або звичаї ви перенесли в своє життя сьогодні. Позначте фактори, які зміцнюють ідентичність, і ті, що створюють виклики.</p> <p>3. Практико-творче завдання «Символи стійкості». Обрати 2–3 сучасні символи війни. Проаналізувати їхнє психологічне значення: які емоції, цінності, образи вони активують у суспільстві. Пояснити, чому ці символи стали об'єднувачими.</p>	13
<p>Знати основні сфери застосування етнокультурної психології: бізнес, освіта, соціальна робота, міжнародні відносини. Розуміти принципи міжкультурної комунікації та їх роль у професійній діяльності. Застосовувати знання для розробки стратегій вирішення соціальних проблем</p>	<p>Тема 8. Практичне значення етнокультурної психології в сучасному світі</p> <p>Тема 8.1. Застосування етнокультурної психології в бізнесі.</p> <p>Лекція № 8.</p> <p>План лекції.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Міжкультурна комунікація. 2. Психологія у міжнародних відносинах. 3. Освіта та виховання у багатокультурному середовищі. 4. Прикладні програми толерантності та інтеграції. <p>Основні: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8. Додаткові: 9-22. Інтернет-ресурси: 23-28.</p>	2

<p>та професійних кейсів у багатокультурному середовищі. Аналізувати ситуації міжетнічної взаємодії та соціальних конфліктів, використовуючи етнопсихологічні підходи. Оцінювати ефективність застосування етнокультурних знань у професійній та соціальній практиці.</p>	<p>Тема 8.2. Роль етнокультурної психології у вирішенні соціальних проблем. Практичне заняття № 15 1. Визначення соціальних проблем, де етнокультурна психологія може бути застосована (конфлікти, інтеграція меншин, дискримінація). 2. Методи та стратегії вирішення міжетнічних та соціальних конфліктів. 3. Роль освіти, медіа та громадських ініціатив у поширенні етнопсихологічних знань. 4. Практична вправа: розробка рекомендацій або проекту для вирішення конкретної соціальної проблеми з використанням етнокультурних підходів.</p>	2
	<p>Тема 8.3. Етнопсихологічні знання в професійній діяльності психолога, педагога, менеджера. Практичне заняття № 16 1. Визначення професійних сфер застосування етнопсихологічних знань. 2. Міжкультурна комунікація та адаптація у професійному середовищі. 3. Розробка практичних кейсів та стратегій для роботи з різними етнічними групами. 4. Практична вправа: моделювання ситуацій у професійній діяльності (консультації, навчання, управління командами) з урахуванням етнокультурних особливостей.</p>	2
	<p>Самостійна робота здобувачів. 1. Розробити міні-проект або ініціативу для місцевої громади, університету чи молодіжного простору: тренінг «Міжкультурна комунікація без стереотипів»; подкаст «Голоси різних культур»; інтерактивна лекція для школярів «Україна — країна багатьох ідентичностей». 2. Обрати професію і створити «етнопсихологічний профіль» — як</p>	13

	<p>культурне середовище, цінності, комунікаційні норми впливають на роботу. Порівняти український і міжнародний контексти.</p> <p>3. Створити онлайн-гру/вікторину «Етнокультурна грамотність» у Kahoot або Quizizz.</p>	
Індивідуальне завдання:		20
ВСЬОГО:		180/6

III. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Основні:

1. Гомонюк О. М., Купчишина В. Ч., Сердюк Ю.І. Етнопсихологія (у схемах і таблицях): навч. посіб. Хмельницький : Видавництво НАДПСУ, 2012. 232 с.
2. Данилюк І. В. Етнічна психологія як галузь наукового знання: історико-теоретичний вимір. Київ: Самміт-книга, 2010. 432 с.
3. Данилюк І. Етнокультурна психологія: історія та сучасність. Київ: АртЕк, 2019. 432 с.
4. Львовочкіна А.М. Етнопсихологія: навч. посіб. Київ : МАУП, 2011. 144 с.
5. Ольховецький С.М. Ольховецький В.С. Етнопсихологія. Умань: Видавничо-поліграфічний центр "Візаві", 2019. 155 с.
6. Павленко В. М. Етнопсихологія: підруч. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2019. 448 с.
7. Пірен М. І. Етнопсихологія: підручник. Київ: Університет Україна, 2011. 448 с.
8. Савицька О. В., Співак Л. М. Етнопсихологія. Київ: Каравела, 2011. 264 с.

Додаткові:

9. Губко О. Психологія українського народу: наукове дослідження у 2- х кн. Кн. 2: Психологічні особливості наших країн у міжчасі Трипілля – сучасна Україна. ТОВ «Видавництво друкарня Діло», 2013. 400 с.
10. Кальба Я.Є. Психологія мас: навч. посіб. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан. 2012. 208 с.
11. Капітон В. П. Український етнос у контексті сучасних цивілізаційних процесів (філософський аналіз): монографія. Київ: ДДФА, 2012. 220 с.
12. Кікінежді О.М. Формування гендерної культури молоді. Практична психологія та соціальна робота. 2007. №10. С.19-36.
13. Коршук Р. М. Етнополітологія: навч. посіб. Київ: Алерта, 2011. 200 с.
14. Манакін В.М. Мова і міжкультурна комунікація: Навч. посібник. Київ: Академія, Серія "Альма-матер". 285 с.
15. Марценюк Т. Гендер для всіх. Виклик стереотипам. Київ: Основи, 2017. 256 с.
16. Мітіна С.В. Психологія особистості: навч.-метод. посіб. Київ: Видавництво Ліра-К, 2020. 274 с
17. Сміт Е. Нація та націоналізм у глобальну епоху. Київ: Ніка-Центр, 2013. 278 с.
18. Степико М. Українська ідентичність: феномен і засади формування: монографія. Київ: НІСД, 2011. 336 с.
19. Семіліт М. В. Етнопсихологічні особливості проектування життєвого шляху особистості. Проблеми політичної психології: зб. наук. праць. 2020. Вип. 9 (23). С. 255-258.
20. Ставицький Г. А. Психологічні та соціальні чинники розвитку етнічної самосвідомості в юнацькому віці: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, 2016. 272 с.

21. Янів В. Нариси з історії української етнопсихології. К. : Знання, 2006. 341 с.
22. Crisp, R. J., & Beck, S. R. Reducing Intergroup Bias: The Moderating Role of Ingroup Identification. *Group Processes & Intergroup Relations*, 8(2), 2005. P. 173-185. <https://doi.org/10.1177/1368430205051066>

Інтернет – ресурси:

23. https://open.maricopa.edu/culturepsychology/?utm_source
24. https://journals.sagepub.com/home/jcc?utm_source
25. https://www.apa.org/pubs/journals/cdp?utm_source
26. <https://www.coursera.org/learn/cultural-psychology-globalization>
27. https://www.edx.org/learn/culture?utm_source=chatgpt.com
28. <https://ewjus.com/index.php/ewjus>